

3. GMINA NA TLE OTOCZENIA

3.1. Ogólna charakterystyka gminy.

Gmina Wińsko jest gminą średniej wielkości, o niewielkiej liczbie mieszkańców (około 9 tys.) i dominującej funkcji rolniczej. Położona jest na północnych obrzeżach obecnego województwa dolnośląskiego w odległości około 50 km od Wrocławia, granicząc od zachodu z gminą miejską Ścinawa oraz gminą Rudna, od północy z gminami Jemielno i Wąsosz, które od 1 stycznia br. weszły w skład obecnego województwa dolnośląskiego, od wschodu z gminą Żmigród i Prusice, a od południa z gminą Wołów siedzibą powiatu, do którego aktualnie należy.

Gmina jest jedną z 40 gmin byłego województwa wrocławskiego, a jedną z 80 gmin wiejskich obecnego województwa. Powierzchnia wynosi 24,954 ha z czego 65% to użytki rolne a 26% to powierzchnia zajmowana przez lasy. Ludność według stanu na czerwiec 1999 wynosi 9057 osób. Gęstość zaludnienia wynosi 37 osób/km² i należy do najniższych w województwie. Na terenie gminy znajduje się wiele obiektów i zespołów zabytkowych o dużej wartości historycznej. Walory przyrodnicze są ponad przeciętne.

Droga krajowa nr 337 i drogi wojewódzkie nr 334, 338, 340 pełnią funkcję dróg regionalnych obsługujących północno - zachodnią część byłego województwa wrocławskiego oraz województw sąsiednich.

Przez teren gminy przechodzi linia kolejowa magistralna Wrocław - Szczecin stanowiąca ciąg międzynarodowy C-59 należący do układu podstawowego europejskiej sieci kolejowej. Wsie posiadają sieć energetyczną, telefoniczną i wodociagową, brak jest kanalizacji. Wydatki budżetu gminnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 1996 r. wynosiły 690 zł.

3.2. Gmina na tle województwa i kraju.

Dla uzyskania obrazu gminy na tle innych obszarów wykonano zestawienie niektórych wielkości, przede wszystkim w formie wskaźnikowej porównujące gminę z wielkościami w skali województwa i całego kraju.

Najbardziej charakterystyczne wielkości to bardzo niskie wskaźniki dotyczące zaludnienia i urbanizacji. Także wskaźniki ukazujące stan zagospodarowania, rolnictwa i ogólnego poziomu życia nie są korzystne. Przeprowadzony w ramach „Studium województwa wrocławskiego” ranking atrakcyjności inwestycyjnej gmin (wg danych 1996 r.) plasuje gminę na przedostatnim miejscu w byłym województwie.

Gmina na tle województwa i kraju.

tab. 1

Wyszczególnienie	Gmina Wińsko	Dolnośląskie	Polska
Powierzchnia w km ²	249	19 948	312685
Ludność ogółem	9127	2 985 381	38 659 979
Ludność na 1 km ²	36,6	150	124,0
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0	0,2	0,9
Użytki rolne w % powierzchni ogólnej razem	65	58,6	59,0
Lasy w % powierzchni ogólnej	25,5	28,3	28,4
Bydło na 100 ha użytków rolnych w szt.	15	23	39,0

Trzoda chlewna na 100 ha użytków rolnych w szt.	76	62	1 97,0
Stopa bezrobocia	13,2	14,8	11,8
Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych	1137	82 485	2 041 380
o powierzchni użytków rolnych w ha 1,01 - 4,99	53%	51%	55%
5,00 - 14,99	36%	37%	36%
15,00 - 49,99	9%	11%	9%
50,00 i więcej	2%	1%	Poniżej 1 %
Przeciętna powierzchnia 1 gospodarstwa w ha	9,9	9,4	7,0
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w % powierzchni ogółem	6	19,4	30,0
Liczba mieszkań na 1000 ludności	280,3	307,5	300,4
Mieszkania stanowiące własność gminy w % ogółem	6,3	29	14,0
Przeciętna powierzchnia użytkowa w m ² 1 mieszkania	702	60,5	60,9
Przeciętna powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	18,4	19	18,6
Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca w zł	697	1 132	1 022

4. UWARUNKOWANIA PONADLOKALNE

Dla określenia uwarunkowań ponadlokalnych największe znaczenie mają dwa dokumenty określające cele i zadania państwa i samorządu na terenie gminy. Niniejszy punkt jest „wyciągiem” z tych dokumentów i ma za zadanie ukazanie elementów najbardziej istotnych dla gminy.

1. Studium zagospodarowania przestrzennego województwa wrocławskiego.

opracowane w Wojewódzkiej Pracowni Urbanistycznej we Wrocławiu w 1998 r.

4.1.1. Główne kierunki polityki przestrzennej

Gmina leży w strefie rolno - leśnej i rekreacyjnej, w strefie działań zmierzających do objęcia ochroną i utworzenia korytarzy ekologicznych lub zalesień. Większość terenu gminy leży w granicach zlewni wskazanej do objęcia ochroną. Zakłada się przywrócenie statusu miejskiego Wińsku.

Przewidywane działania to:

1. Restrukturyzacja gospodarki rolnej i leśnej pod kątem ograniczeń wynikających z położenia na obszarach chronionych.
2. Rozwijanie bazy i zaplecza turystyczno - rekreacyjnego.
3. Rozwijanie bazy przetwórstwa rolno - spożywczego.
4. Uzupełnienie sieci komunikacyjnej dla zwiększenia dostępności turystycznej.
5. Dokonanie zmian w sferze produkcyjnej wynikających z ochrony środowiska i położenia w terenach chronionych.
6. Podnoszenie standardu sieci usług.
7. Uzupełnienie systemu infrastruktury technicznej.
8. Eksponowanie zabytkowych obiektów i układów urbanistycznych.

4.1.2. Wybrane zapisy, które mają decydujące znaczenie dla kierunków rozwoju gminy:

- wykorzystanie Odry jako korytarza ekologicznego oraz przystosowanie rzeki do europejskiego systemu dróg wodnych,
- wzmocnienie i tworzenie warunków dla wielofunkcyjnego rozwoju wsi ułatwiającego stopniowe restrukturyzowanie rolnictwa.

Obecnie na obszarze województwa dolnośląskiego obowiązuje Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego przyjęty uchwałą nr XLVIII/873/2002 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego w dniu 30 sierpnia 2002 roku.

W roku 2010 Zarząd Województwa Dolnośląskiego uchwałą 4857/III/10 z dnia 31 sierpnia 2010 roku przyjął dokument pt. „Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim” .

4.1.3. Propozycje zadań rządowych

1. Opracowanie dokumentacji przyrodniczej projektowanego „obszaru chronionego krajobrazu wzgórza trzebnickie” i utworzenie tego parku.
2. Opracowanie planu ochrony „Parku Krajobrazowego Dolina Jezierzycy”.
3. Utworzenie „Parku Krajobrazowego Dolina Odry” i opracowanie planu ochrony.
4. Odbudowa, remont i konserwacja wystroju kościoła zespołu klasztorowego w Głębowicach.
5. Rozwój i modernizacja żeglugi i transportu wodnego
 - przystosowanie Odry po 2005 do europejskiego systemu dróg wodnych poprzez utworzenie na Odrze JH klasy drogi wodnej a następnie sukcesywne przekształcenie w kl.Vb o znaczeniu europejskim,
 - przystosowanie rzeki Odry dla potrzeb żeglugi pasażerskiej i kajakowych wędrówek wodnych.
6. Budowa linii napowietrznej 110kV Małowice - Węglewo- Żmigród.

2. Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego

Projekt Zarządu Województwa z lipca 1999 r. (Wytłuszczono w tekście punkty bezpośrednio odnoszące się do Gminy Wińsko).

Geografia Dolnego Śląska powoduje, że w naturalny sposób wyróżnić w nim można trzy pasy o odmiennym charakterze, warunkach przyrodniczych, stopniu zurbanizowania, a w rezultacie - o różnym preferowanym typie rozwoju gospodarczego i zagospodarowania przestrzennego. W pasmach tych występują wyraźnie odmienne dominanty rozwojowe:

1. **Pasmo ekorozwoju, obejmujące tereny wzdłuż Odry i obszar na jej prawym brzegu.**
2. **Pasmo aktywności przemysłowej i rolniczej pomiędzy Sudetami i Odrą.**
3. **Pasmo rozwiniętych usług turystycznych i rekreacyjnych w obszarze Sudetów.**

Pasma te kształtowały się historycznie, przy czym duże znaczenie miały procesy przebiegające w ostatnich dziesięcioleciach. Spowodowały one, z jednej strony, rozwój

położonego w centralnym pasie Legnicko - Głogowskiego Okręgu Miedziowego, jak też dyskryminację rejonów tradycyjnej gospodarki, które nie są w stanie rozwinąć zalet ekonomii skali. Wyodrębnienie tych pasm porządkuje myślenie o regionie w skali strategicznej. Nie oddaje ono ich wewnętrznego zróżnicowania, ani nie oznacza narzucania poszczególnym obszarom jedynie słusznej drogi rozwoju. Wszędzie jest miejsce dla nieuciążliwego dla otoczenia przemysłu, wysokiej klasy rzemiosła, ekologicznej gospodarki rolnej, itp. Jedynie od lokalnych inicjatyw zależy, gdzie i jakie przedsięwzięcia tego typu zaistnieją.

Na płaszczyźnie polityki regionalnej podział na pasma strategiczne daje szansę odpowiedniego adresowania przedsięwzięć o znaczeniu regionalnym. Powinien on znaleźć odbicie w programowaniu przedsięwzięć infrastrukturalnych i społecznych, działaniach w zakresie rozwoju sieci transportowej i komunikacyjnej, doprowadzaniu mediów energetycznych, gospodarce wodnej, rewaloryzacji krajobrazu itp.

Realizacja celów

Całościowe zagospodarowanie Odry i jej dorzecza

Odra, która przez wieki stanowiła gospodarczą i transportową dominantę regionu, od wojny znalazła się poza marginesem zainteresowań. Przypomniała o sobie w czasie wielkiej powodzi 1997, potwierdzając izolowane wcześniej opinie, że podstawową kwestią strategii regionalnej jest kompleksowe podejście do szans i zagrożeń wynikających z obecności tej rzeki. W misji spinania Polski z Europą Odra ma do odegrania ważną rolę, jako część wielkiego europejskiego systemu transportu rzeczno-ekologicznego.

Realizacja tego celu zakłada m.in.:

1. Przywrócenie Odrze roli osi regionotwórczej.
2. Włączenie Odry do europejskiego systemu dróg wodnych.
3. Gospodarcze wykorzystanie zasobów rzek w regionie (np. rybołówstwo, nawadnianie, kruszywa, odnawialne źródło energii).
4. Zabezpieczenie przeciwpowodziowe zlewni rzek.
5. Eksponowanie walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych dolin Odry i jej dopływów.
6. Rozwój turystyki i rekreacji na Odrze i jej dopływach.

Tworzenie warunków dla wielofunkcyjnego rozwoju wsi

Ze względu na całościowe koszty społeczne należy poszukiwać bezmigracyjnych sposobów poprawy trudnej sytuacji gospodarczej wsi dolnośląskiej. Obok klasycznych recept na dywersyfikację działalności produkcyjnej, walory regionu stwarzają dodatkowe możliwości. Łagodny klimat i uroki krajobrazu sprzyjają ekoturystyce. Wysoki stopień urbanizacji regionu daje możliwość aktywizacji wsi jako miejsca zamieszkania. Wymaga to jednak generalnej poprawy standardów cywilizacyjnych na wsi - co jednocześnie sprzyjać będzie urzeczywistnieniu wizji regionu jako europejskiego narożnika Polski.

Realizacja tego celu zakłada m.in.:

1. Opracowanie programu poprawy struktury agrarnej gospodarstw wiejskich.

2. Działania na rzecz podniesienia konkurencyjności dużych gospodarstw specjalistycznych.
3. Podnoszenie standardu cywilizacyjnego obszarów wiejskich poprzez programy rozwoju infrastruktury i wspieranie kulturotwórczych inicjatyw lokalnych.
4. Wspieranie rozwoju sektora przetwórstwa rolno-spożywczego - transfer nowoczesnych technologii i wzorców organizacyjnych.
5. Stymulowanie powstawania regionalnego rynku hurtowego produktów rolnych oraz rolniczych grup producenckich i marketingowych.
6. Wspieranie rozwoju doradztwa rolniczego i szkoleń m.in. w zakresie pozyskiwania kredytów, podatków, problemów prawnych, marketingu i zarządzania produkcją.
7. Wsparcie dla rozwoju produkcji "żywności ekologicznej" w regionie i jej promocja w kraju i na rynkach Unii Europejskiej.
8. Stymulowanie rozwoju rzemiosła, usług i drobnej wytwórczości na wsi.
9. Wspieranie rozwoju agroturystyki w pasie ekorozwoju i w Sudetach.
10. Programy rozwoju funkcji mieszkaniowych na terenach wiejskich (dojeżdżający do pracy, emeryci, pobyty weekendowe).

Działania na rzecz rozwoju usług turystycznych

Dolny Śląsk z racji swojego położenia oraz walorów krajobrazowych powinien oferować szeroki wachlarz usług turystycznych, atrakcyjnych dla gości z Polski i z Europy. Z tego względu, turystyka może i powinna stać się jedną z dźwigni rozwoju gospodarczego regionu.

1. Pilotowanie powstawania regionalnego systemu ścieżek rowerowych.
2. Promowanie agroturystyki i „refleksyjnej” ekoturystyki.
3. Patronowanie działaniom mającym na celu poszerzenie wachlarza ofert turystycznych zorientowanych na zagospodarowanie specyficznych nisz rynkowych.

5. DEMOGRAFIA

5.1. Sieć osadnicza

Gmina liczy 43 miejscowości. Sieć osadnicza jest rozproszona. Średnia wielkość wsi wynosi około 170 osób. W 10 wsiach występują przysiółki. Zabudowa wiejska jest na ogół skupiona lub zwarta. W Wińsku będącym ośrodkiem usługowym i siedzibą Gminy skupia się około 20% ludności gminy. Pozostałe miejscowości można zaliczyć do czterech grup wielkości:

- 450-780 mieszkańców - 3 miejscowości,
- 200-390 mieszkańców - 7 miejscowości,
- 100 - 190 mieszkańców - 15 miejscowości,
- poniżej 100 mieszkańców - 17 miejscowości.

Najcenniejszymi miejscowościami o najwyższych walorach środowiska są: Wińsko, Głębowice oraz Krzelów, Moczydlnica Klasztorna, Piskorzyna, Przyborów, Konary, Białków, Słup, Smogorzów.

Wg „Studium zagospodarowania przestrzennego województwa Wrocławskiego” miejscowościami o walorach artystyczno - historycznych - w skali regionu są: Głębowice, Przyborów, Moczydlnica Klasztorna, Białków, Wińsko, Smogorzów Wielki, a ponad regionalnym - Konary ze względu na pozostałości po pierwszej w świecie cukrowni buraka cukrowego.

Program i rozmieszczenie usług będzie uwzględniać głównie potrzeby mieszkańców poszczególnych miejscowości i skupienie usług w Wińsku jako miejscowości gminnej i ośrodka ruchu turystycznego. Przewidywana liczba ludności i jej przestrzenne rozmieszczenie spowoduje utrwalenie istniejącej sieci usługowej. Ośrodki o znaczeniu uzupełniającym to:

Głębowice obsługujące około 1,5 tys. mieszkańców wschodniej części gminy,

Krzelów obsługujący około 3,5 tys. mieszkańców zachodniej części gminy,

oraz Orzeszków, duża miejscowość o stosunkowo dużym ruchu inwestycyjnym i dobrze wyposażona w usługi.

Poziom I usług posiada 7 miejscowości. Są to: Małowice, Moczydlnica, Piskorzyna. Rudawa, Smogorzów Wielki, Iwno. Ze względu na rozwój funkcji turystycznej może nastąpić podniesienie poziomu usług w Przyborowie i Budkowie.

Ogólna charakterystyka wsi

tab. 2.

LP	Miejscowość	Ludność	Powierzchnia ha	Poziom usług	Ilość Numerów
1	Wińsko	1824	1040. 5	Ośrodek gminny II stopnia	
2	Aleksandrowice	77	262.2		16
3	Baszyn	232	639.7	Elementarny	63
4	Białawy Małe	184	416.2		47
5	Białawy Wielkie	165	696.0	Elementarny	33
6	Białków	23	240.9		9
7	Boraszyce Małe	60	204.7		17
8	Boraszyce Wielkie	83	431.4		24
9	Brzózka	62	695.2		30
10	Budków	182	699.0	Elementarny możliwy wzrost	56
11	Buszkowice Małe	108	613. 6		30
12	Chwałkowice	105	172.4		22
13	Dąbie	97	261.3		22
14	Domanice	64	434.2	Elementarny	14
15	Głębowice	506	1067. 5	II uzupełniający	102
16	Gryżyce	85	372.1		23
17	Grzeszyn	76	354.4		26
18	Iwno	183	434.4	I poziom	60
19	Jakubikowice	47	453.9		21
20	Kleszczowice	59	241.5		11
21	Konary	178	1059. 0	Elementarny	50
22	Kozowo	115	453.4		43
23	Krzelów	776	1630. 4	II uzupełniający	154
24	Łazy	82	429.7		23
25	Małowice	337	623.9	I poziom	60
26	Moczydlnica Klasztorna	236	1251. 9	I poziom	70
27	Morzyna	110	504. 7		25
28	Orzeszków	459	712.7	II uzupełniający	123
29	Piskorzyna	392	901.9	I poziom	76
30	Przyborów	315	666.4	Elementarny możliwy wzrost	51
31	Rajczyn	172	357.2	Elementarny	37
32	Rogów Wołowski	52	250.6		16
33	Rudawa	180	521.8	I poziom	46
34	Słup	78	565. 6	Elementarny	30
35	Smogorzów Mały	149	918.5	Elementarny	38
36	Smogorzów Wielki	204	793.7	I poziom	63
37	Staszowice	61	406.7		17
38	Stryjno	181	384.6	Elementarny	50
39	Turżany	138	669.5	Elementarny	38
40	Weglewo	53	168.7		12
41	Wegrzce	194	680.0		33
42	Wrzeszów	84	256.8		18
43	Wyszecice	289	969. 2	Elementarny	70
	Razem gmina	9057	24918 ha		